

Venäjän taideakatemia 29.4.2014

Siperian suomenkieli

Alpo Juntunen

Darja Viktorovna Sidorkevitš puolusti 29.4.2014 Venäjän tiedeakatemia Pietarin osaston kielitieteellisessä laitoksessa filologisten tieteiden kandidaatin väitöskirjaansa, jonka nimi on suomeksi: ”Inkerinmaalaisten Siperian siirtolaisten kieli – rakenne, murrepiirteet ja ympäristön kielelliset vaikutukset”.

Tutkimus liittyy Tiedeakatemia aloittamaan Venäjän kansojen kielellisten erityspiirteiden tutkimukseen. Väittelijän tutkimuksen kohteena on ollut Omskin oblastin Krutinskin alueen Ryžkovan asukkaiden kieli, jota hän on käsitellyt fonetiikan, morfologian, murreopin ja kielellisten kontaktien kannalta. Sidorkevitš toteaa asukkaiden säilyttäneen hämmästyttävän hyvin kielellisen perustensa, joka on syntynyt läntisessä Inkerissä inkeriosten, suomalaisten ja vatjalaisten keskuudessa. Kieleen on muodostunut erityisiä piirteitä siinä määrin, että voidaan puhua omasta murteesta – Omskin oblastin ideoomasta.

Kielen tutkiminen on ollut vaikeaa mm. siksi, että asukkaiden alkuperäinen asuinseutu joutui 2. maailmansodan aikana taistelutantereeksi ja asukkaat hajaantuivat eri tahoille. Tutkija on kuitenkin löytänyt kenttätutkimuksissaan Inkeristä riittävästi kielen puhujia vertailuaineistoksi. Hän on myös voinut tukeutua mm. vatjankieltä koskeviin tutkimuksiin. Tutkimuksen teoreettisena pohjana ovat olleet 2000-luvun uusimmat kielitieteelliset sekä identiteettiin liittyvät sosiologiset tutkimukset. Sidorkevitš teki Siperiassa kenttätutkimuksia vuosina 2008–2012, Näitä tutkimuksiaan hän täydensi Moskovassa ja Tallinnassa, joissa hän tapasi entisiä ryžkovalaisia. Tutkimuksessa haastateltiin 30 ryžkovaliasta. Siperiassa kielenpuhujat ovat säilyneet alkuperäisen kielensä, jossa näkyy vaikutteita suomesta, inkeroisesta ja vatjasta. Väittelijän mukaan Siperian suomi on kiinnostava sekä murteiden kehityksen että kielellisten kontaktien tähden. Paitsi Itämeren suomalaisten kieliin Siperian suomalaiset ovat olleet yhteydessä venäjään ja latviaan. 1800-luvulla Ryžkovasta kehittyi luterilai-

nen siirtola, johon sijoitettiin Suomesta karkotettuja rikollisia sekä virolaisia ja latvialaisia talonpoikia. Sidorkevitšin mukaan ryžkovilaisten kieli on ainutlaatuinen esimerkki, kuinka länsi-inkeriläinen kieli on kehittynyt 200 vuoden kuluessa.

Ryžkova ei ole ainoa Siperian kylä, jossa on ollut kielenpuhujia. Myöhemmin 1800-luvulla syntyneet asutukset Finni, Bojarka, Ivanovka sekä Krasnojarskin alueen Verhnyi Sujetuk ovat vähitellen menettäneet identiteettinsä. Ne ovat suuressa määrin virolaistuneet, latvialaistuneet ja venäläistyneet. Ryžkova on parhaiten säilyttänyt identiteettinsä, joskin heidän kielensä muistuttaa enemmän viroa kuin heidän esi-isiensä kieli Inkerinmaalla. Heidän kielestään puuttuvat Suomen kirjakielen ja länsisuomalaisten murteiden vaikutukset, vaikka nuo vaikutteet ulottuivat 1920-luvulle. Kieliopillisesti puhe heijastaa enemmän suomea kuin viroa.

Sidorkevitšin mukaan tutkimustulokset ovat hyvänä pohjana tutkittaessa muita Siperian indogermanaisia idioomeja.

Väittelijän mukaan taustan hänen tutkimukselleen ovat antaneet suomalaisten tutkijoiden Johannes ja J.G. Granön ja Alpo Juntusen tutkimukset sekä Suomen Yleisradion toimesta 1990-luvulla tehdyt radio- ja televisio-ohjelmat, jotka ovat löydettävissä internetistä.

Sidorkevitšin tutkimusta on pidettävä uutena aluevaltauksena Siperian suomalaisten tutkimuksessa. Kiitoksen ansaitsee myös Venäjän tiedeakatemia, joka näin seuraa 300-vuotista perinnettään Venäjän kansallisuuksien tutkimisessa. Väittelijällä ei ole ryžkovilaisia tai inkeriläisiä juuria. Pietarin venäläisenä hän oppinut suomen ja osaa myös viroa, englantia ja espanjaa. Opiskeluaikaanaan hän on toiminut suomalaisten ja espanjankielisten turistien matkaoppaana.

Kirjoittajalla oli tilaisuus olla mukana väitöstilaisuudessa ja kiittää väittelijää ja Tiedeakatemiaa tutkimuksesta, joka näyttää tietä myös venäläis-suomalaiselle siirtolaisuustutkimukselle.

Hull, 13 May 2014

Opening of the Finnish Exhibition on Trans-Atlantic Migration via the UK

Pekka Huhtaniemi, Ambassador, London, UK

Lord Lieutenant, High Sheriff, Lord Mayor, Distinguished Guests, Ladies & Gentlemen,

Very warm welcome to you all to this inaugural event of our exhibition here at Hull History Centre. Today marks a culmination of a long process which started some 3 ½ years ago, during my first visit to Hull as Finland's Ambassador in London. I had never before visited Hull but I had often heard and read about it over the years. I knew that Hull had a long history as one of Finland's main export hubs in the UK. I also knew that the large amounts of Finnish migrants heading for North America in the 19th and early 20th century in most cases travelled through Hull.

And as a fan of sports, I knew about Hull City, your famous football club, which, as we all know, will next Saturday, play a historical FA Cup final at Wembley against Arsenal, and to whom we wish much success!¹

During the discussions we had in the Autumn of 2010 here in Hull, I was particularly struck by the massive figures – hundreds of thousands – describing the volume of Finnish migrants who travelled through Hull on their trans-Atlantic journey.

As I had on earlier occasions been in touch with the Finnish Institute of Migration and was aware of their unique stocks of information, the idea of somehow highlighting that spectacular movement through the UK of our Finnish compatriots came up in the discussions quite naturally.

Hull – as a gateway to hope and better life – seemed to deserve some kind of a recognition on the part of us Finns. And I also sensed that here in Hull, a genuine curiosity existed regarding your city's unique role in facilitating these spectacular flows of migrants – not only from Finland but also from many other European regions.

But a good idea will not transform itself to action and concrete results automatically. Dedicated, resourceful people are needed to put together an exhibition of this nature. Luckily, such people and resources were available both in Finland and here in Hull.

So this is an occasion – before we hear more about the substance and contents of the exhibition – for me to express sincere thanks to the innovative and hard-working people who have produced and set up the material we are able to display here today. I wish to mention, in particular, our colleagues from the Finnish Institute of Migration, Mr. Jouni Korkiasaari and his assistant Tytti Laine, who, at the Finnish end, have put together and designed the rich material of the exhibition. My thanks also go to Mr. Ismo Söderling, Director of The Finnish Institute of Migration, without whose support and enthusiasm a project of this scale would not have materialized. I also wish to thank my own Ministry for Foreign Affairs of Finland for the material support for this project.

Here in the UK, this exhibition has received much inspiration and support from the Chair of The Anglo-Finnish Society, Mrs. Marjatta Bell, an accomplished historian, who herself has also studied Hull's important role as a hub in Finnish-British relations. Due to family reasons, she was, unfortunately, unable to join us here in Hull today, but we are glad to have A-FS's Honorary Secretary Mr. Paulus Thomson with us here in Hull.

Among the many individuals, based here in Hull, who have given invaluable contributions to this project, wish to mention, in particular, Dr. Nicholas Evans and Dr. David J. Starkey from the University of Hull as well as University Archivist Judy Burg and her team here at the History Centre.

I have also valued highly the support and encouragement we have received from the leader-

¹ Arsenal won 3–2. Sorry Pekka!

ship of the University of Hull – including Vice-Chancellor, Professor Calle Pistorius – as well as from the Hull City Council and its Chief Executive Darryl Stephenson.

And finally, I want to voice my warm appreciation for the help we have received, at the various stages of this project from our longtime Honorary Consul here in Hull, Mr. John Good, and Mr. Brian Rolfe, Managing Director here in the UK of Finnlines, the company which operates most of today's maritime links between Finland and the UK.

Ladies and Gentlemen, migration is a highly topical issue also in today's world. Reasons for large

flows of people from one region to another are many: sometimes political, economic, social, religious, ethnic and so on. Both at the level of societies and individuals, they always constitute major developments, often life-changing by their nature.

The story of Finnish migration to trans-Atlantic destinations is a fascinating one. Hull played a major role in that spectacular process. I am very happy that, by means of this exhibition, we are now able to tell a part of that story also to people of Hull and to other British audiences.

Thank you!

The touring exhibition on the transmigration of Finns through Great Britain to North America was opened at Hull History Center in May 13, 2014. Next it was displayed at the University of Hull (July-October) and moved to the Finnish Church in London in November. The exhibition consists of 10 roll-up banners and it was made by the information service manager Jouni Korkiasaari and M.A. Tytti Laine at the Institute of Migration to celebrate the 40th anniversary of the institute.

Photo (from left): Dr Nicholas J. Evans (University of Hull), information service manager Jouni Korkiasaari (Institute of Migration) and the Ambassador of Finland to Britain Pekka Huhtaniemi in the opening of the exhibition in Hull.

Naselle, Washington USA 25.–27.7.2014

Nasel Heritage Days. Finnish American Folk Festival

Hanneleena Hieta, FT, yliopisto-opettaja, Kansatiede, Turun yliopisto

Pieni Nasellen kylä lounaisessa Washingtonin osavaltiossa järjesti jo 17. kerran vertaansa vailla olevan kyläjuhlan. Nasellen kylän perustivat suomalaiset metsätyömiehet. Kylän noin 400 asukkaasta kolmanneksella on suomalaistausta. Suomalaiset sukunimet ovat yleisiä ja suomalaiset ja skandinaaviset paikannimet näkyvät valtatievarren tienviitoissa. Nasellen festivaali järjestetään kahden vuoden välein paikallisin voimin. Voimannäyte on melkoinen, koska Nasellen väkiluku on siis vain runsas neljäsataa, mutta vierailijamäärä parituhatta. Tämän vuoden festivaaliohjelma koostui näyttelyistä, luennoista, musiikki- ja tanssiesityksistä sekä torista, jossa oli näytteilleasettajia ja myyjiä lähialueilta sekä kauempaakin Washingtonista ja Oregonista. Ruoka oli myös merkittävässä sijassa – festivaaliin kuului sekä ruoanlaittoesityksiä että ruokatori, jolta yleisö voi ostaa välipaloja. Festivaalin tapahtumapaikkana oli Nasellen ja Graysjokilaakson koulukeskus. Sunnuntain juhlahjelman palvelus ja kirkkokahvit pidettiin paikallisessa luterilaisessa kirkossa. Festivaalilla oli myös urheilullisena oheisohjelmiana viiden kilometrin Paavo Nurmi juoksu ja golf-kisa. Kykyjään voi myös mitata saappaanheitossa ja eukonkannossa.

Lähikaupungin skandinaavisia herkkuja ruokatorilla.

Esitelmöitsijät festivaalille oli kutsuttu sekä läheltä että kauempaa. Kaikilla oli hyvin mielenkiintoiset henkilötaustat ja syvälinen näkemys omaan aiheeseensa. Perjantain luentojen aiheina olivat suomalainen hirsirakennustaito (rakennussuojelija ja tietokirjailija Frank Eld), oma sukhistoria ja Ellis Island (runoilija Carolyn Caines), tango Aki Kaurismäen filmessä (professori Andrew Nestigen), Suomen kansalaisuutta ja Suomi toisessa maailmansodassa (ase- ja sotakeräilijä Wayne Beals) ja Columbiajoen alajuoksun uudisraivaajanaiset (kirjailija Irene Martin). Lisäksi Suomessa taannoin vaihto-opiskeluviikon viettänyt Haleigh See opetti suomen alkeita nuorille.

Päivä alkoi kahdella saamelaisaiheisella tuoreella dokumenttielokuvalla *Suddenly Sámi* (ohj. Ellen-Astri Lundby, 2008) ja *Solveig* (ohj. Kiersten Dunbar Chace, 2012). Lauantaina ote oli ehkä paikallishistoriallisempi. Esitelmät käsittelivät 1800-luvun Nasellea (historioitsija Bryan Penttilä), Graysjokilaakson suomalaisia (tietokirjailija Merle Reinikka ja sukututkija Don Raistakka), Nasellen alueen metsätyömiehiä ja toisen maailmansodan lentäjiä (tietokirjailija Doug Allen), siirtomaa-ajan suomalaisia Delawaren alueella (Frank Eld), Nasellen historian keskeisiä käännekohtia (Bryan Penttilä) ja opiskelua sekä matkustamista Suomessa 2013 (Haleigh See). Lisäksi Helen Pitkanen opetti aikuisille suomen alkeita.

Esitelmien lisäksi kävijä pystyi lisäämään tietomääräänsä eri luokkahuoneisiin ja koulun kirjastoon pystytettyjen näyttelyiden kautta. Esimerkiksi koulun kirjastossa sukututkija neuvoi ancestry.com-webbisivuston käytössä ja esillä oli useampia sukutauluja. Eräässä huoneessa sotamuistokeräilijä Wayne Beals esitteli suomalaisia sotatarvikkeita, univormuja ja puukkoja. Hän on kiertänyt myös Suomessa haastattelemassa sotaveteraaneja ja sotahistorioitsijoita. Samassa huoneessa oli edustettuna myös Finnish-American Historical Society of the West, joka julkaisee säännöllisesti tutkimuksia, kokoontuu kerran kuussa Portlandissa Oregonissa

ja ylläpitää museoitua Lindgrenin uudisraivaajaperheen hirsimökkiä Oregonin Warrentonissa.

Itselleni kiinnostavimmaksi näyttelyksi muotoutui kantelehuone, jonka seinillä oli paljon tietoa kanteleesta, kanteleharrastuksesta Yhdysvalloissa, suomalaisten ja amerikkalaisten kanteleensoittajien yhteisistä produktioista ja paikallisesta kantelemestari Wilho Saaresta. Wilho Saari oli myös paikalla tyttärensä Karen Saari Nelsonin kanssa esittelemässä konserttikanteleitaan kiinnostuneille. Eriytyisen kiinnostavaksi Wilho Saaren tekee se, että hän on suoraan viidennessä polvessa Suomen ehkä kuuluisimman kanteleensoittajan Kreetta Haapasalon jälkeläinen. Vaikka Saari oli tietenkin jo lapsena kuullut kanteleensoittoa ja oli ammattimuusikko, kanteleeseen hän tarttui vasta 50-vuotiaana. Sen jälkeen onkin tunnustuksia sadellut valtiolliselta tasolta asti. Nasellen kanteleensoittajat, Wilho ja hänen siskonsa May ja tyttärensä Karen esiintyivät festivaalilla useampaan otteeseen. Kuulemani esitys päättyi kauniiseen 1800-luvun hengelliseen sävelmään Mun kanteleeni kauniimmin. Osa paikalla olleesta vanhemmasta yleisöstä lauloi mukana, ehkä hieman murtaen mutta sanasta sanaan oikein.

Toinen mielenkiintoinen näyttely oli paikallisen Appelo Archivesin historiallisten valokuvien näyttely. Appelo Archivesillä oli myös koju torilla. Kojun luona oli jatkuvasti kuhinaa, joten arkisto lienee suosittu. Appelo Archives on paikallishistoriallinen arkisto ja museo, jolla on monipuolinen kirjasto. Arkiston aineisto perustuu liikemies C.A. ja Agnes Appelon ja heidän poikansa Carlton Appelon (joka on jo 92-vuotias) keräämiin dokumentteihin, kuviin ja kirjoihin. Eriytyisen paljon arkistosta löytyy tietenkin metsätyöhön ja tukkilaisuuteen liittyvää aineistoa. Arkistolla on oma kahvila ja kirjakauppa. Arkistossa järjestetään vuoden mittaan monenlaisia tilaisuuksia mm. filminäytöksiä. Se palvelee myös naapurikyliä Nasellen lisäksi. Haastatteleman arkiston edustaja Karen Bertrich kertoi, että arkisto on suosittu paikallisten keskuudessa, koska sinne on tilattu amerikkalaisten lehtiä, joita käydään lukemassa säännöllisesti.

Festivaalilta jokainen sai jotakin. Ohjelmaa oli järjestetty niin lapsille kuin aikuisille, niin historiahulluille kuin viihdettä kaipaaville. Se on koko yhteisön voimannäyte ja sain sen käsityksen, ettei tarvitse olla suomalaistaustainen nasellelainen ollakseen innolla mukana tapahtumassa. Nasellen ja puolen

Rakennussuojelija-tietokirjailija Frank Eld myös ajalee hirsimökkimobiililla.

tunnin ajomatkan päässä olevan Astorian kaupungin amerikansuomalainen ja skandinaavinen perinne elää vahvana. Mielenkiintoiseksi asian tekee sekin, että Internetin ja nopeiden lentoyhteyksien aikakaudella Suomen ja suomalaisyhteisöjen välillä on paljon entistä helpompaa pitää yhteyttä. Monet esitelmöitsijätkin olivat olleet yhteydessä oman alansa asiantuntijoihin Suomessa ja käyneet tutkimaan asioita. Lisäksi amerikansuomalaisyhteisöjen on helpompaa kuin koskaan tiedottaa tapahtumista omilleen: tälläkin festivaalilla on omat Internet- ja Facebook-sivut.

Torilta olisi voinut tilata itselleen kanteleen.

Väestöliitossa juhlittiin

Väestöliiton hallituksen pitkäaikaisen puheenjohtajan Reino Hjerppen muotokuva paljastettiin liiton tiloissa 18.11.2014. Tilaisuuteen oli saapunut suuri joukko Hjerppen puheenjohtajuuden aikaisia toimi- ja luottamushenkilöitä. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen ylijohtajana toiminut Reino Hjerppe toimi liiton hallituksen puheenjohtajana vuosina 1996–2013. Hänen aikanaan Väestöliiton toimitusjohtajana toimi varatuomari Jouko Hulkko, ja vuodesta 2002 Helena Hiila. Hjerppen aikana liiton organisaatiota muokattiin aikaan ja taloudelliseen tilanteeseen sopivaksi, samoin liiton keskittyminen samaan toimipisteeseen Kalevankadulle toteutettiin hänen aikanaan. Hjerppen oma tutkimusmielenkiinto kohdistui mm. kaupungistumiseen ja siihen liittyviin taloudellisiin ja väestöllisiin kysymyksiin. Toimiessani Väestöliiton Väestöntutkimuslaitoksen johtajana (1996–2009) yhteistyö hänen kanssaan oli mutkatonta ja tuloksellista.

Kuvan henkilöt vasemmalta: Hallituksen vpj. Marianne Heikkilä, toimitusjohtaja Helena Hiila, hallituksen pj. Maria Kaisa Aula, entinen hallituksen pj. Reino Hjerppe, entinen hallituksen vpj. Risto Jaakkola, entinen toimitusjohtaja Jouko Hulkko. Kuva ja teksti: Ismo Söderling.

Siirtolaisuusinstituutti mukana Turun kansainvälisillä kirjamesseilla 3.–5.10.2014

Kuvassa vasemmalla instituutin sukututkija Elisabeth Uschanov tutkimassa siirtolaisrekisteristä tietoja asiakkaalle. Virastomes-tari Satu Löppönen huolehti siitä, että asiakkaat saivat suunsa makeiksi vierellään informaattikko Lilli Kojo. Instituutti järjesti messuilla myös "Siirtolaisten identiteetti ja sukupolvikokemukset" -seminaarin yhteistyössä Turun yliopiston historian laitoksen ja John Morton -keskuksen kanssa.